

Idéer för att stärka Åland

Inledning

I och med de globala kriserna, pandemin covid-19 och klimatkrisen, ställs Åland inför stora utmaningar och anpassningsbehov. Situationen kräver omfattande omställningar av det åländska samhället.

En idéutvecklingsgrupp bestående av Jenny Björklund, Ronny Eriksson, Mikael Kraft och Victoria Sundberg (ordförande) har på uppdrag av Ålands landskapsregering analyserat utmaningar och arbetat fram idéer och åtgärdsförslag som syftar till att stärka Åland i linje med visionen för Åland, "Alla kan blomstra i ett bärkraftigt samhälle på fredens öar", och de sju strategiska utvecklingsmålen per 2030.

Verksamheter och samhällen som inte utvecklas, blir underutvecklade och riskerar därefter att bli avvecklade. Nu är tiden att investera, bland annat i utbildning, infrastruktur och marknadsföring. Gruppens analys är att det åländska samhället nu behöver göra kraftfulla insatser inom följande fyra mål- och åtgärdsområden:

- 1. Åland ska ha fler besökare än Gotland**
- 2. Åland ska ha 40 000 invånare år 2030**
- 3. Åland ska ha en förvaltning som med moderna metoder leder ön till framgång***
- 4. Åland ska vara ett blomstrande handelscentrum**

* Med framgång avses att de sju strategiska utvecklingsmålen per 2030 uppnås.

Gruppen bedömer att för att uppnå målområde 1 och 2 ovan är det en förutsättning att landskapsregeringen inom sig tillsätter en enhet med ansvar och resurser för att de båda målområdena implementeras, samordnas och uppnås.

Öppna gränser såväl väster- som österut är en grundfundament för uppnåendet av målområde 1 och 2. Gruppen anser att landskapsregeringen aktivt bör verka för att självstyrelsen ska ges inflytande över gränsbeslut.

I arbetsprocessen, som pågått under juni-juli 2020, *har gruppen aktivt efterfrågat inspel från allmänheten och experter*. Inspelen har beaktats i det följande där gruppens idéer och åtgärdsförslag inom de fyra mål- och åtgärdsområdena presenteras.

Gruppen noterar att tidsperioden för gruppens arbete varit begränsad och att detta medför att det kan finnas behov av att i nästa steg vidareutveckla idéerna och åtgärdsförslagen.

Gruppen har hållit nio arbetsmöten utöver möten med experter. Micke Larsson har bistått gruppen som dess sekreterare.

1. Åland ska ha fler besökare än Gotland

Gruppen bedömer att i spåren av covid 19-krisen kommer intresset för hållbar närturism att explodera under 2021. Alla experter inom rese- och besöksnäringen som vidtalats samt trendspanings-forskare menar att närturismen kommer att explodera till 2021. Det är inte så många platser som har den möjligheten, Åland är en av dessa platser.

Åland som turistdestination har ett avgörande år 2021, det är otroligt viktigt att **kickstarta turist-Åland inför 2021**. Landskapsregeringen är huvudansvarig för att detta sker. Det är av största vikt att landskapsregeringen klart går ut med att en kickstart ska ske och konkret visar vad landskapsregeringen gör för att rusta inför sommaren 2021.

Vi behöver säkerställa att Åland är redo att locka och sedan välkomna den stora ström av närturister som väljer Åland som destination i sina semesterplaner. Vi är annorlunda och ses närmast exotiska, fast vi inte själva alltid har den insikten. Våga låna nu för att investera omedelbart!

Våra förslag på prioriterade åtgärder

1. Vi behöver framförallt **säkerställa att de existerande turismföretagarna som skapar reseanledningar och upplevelser överlever 2020**, samt rusta för 2021. Vad vore Österlen utan sina bed & breakfasts, restauranger, gårdsbutiker och teatrar, Nådendal utan Mumindalen och likaså vad vore Åland utan landsbygds- och skärgårdsrestauranger, små och stora evenemang och aktiviteter? Gå in och stöd de viktiga turismföretagarna i höst så att de överlever hösten och vintern. Landskapsregeringens näringsavdelning har en nyckelroll.
2. Vi som bor på Åland behöver alla ta ansvar för **ett gott värdskap för besökare** (och nyinflyttade). Alla som bor på Åland ska utbildas i gott värdskap redan från unga år, grundskola och gymnasium har en väsentlig roll.
3. Vi måste uppdatera **Åland till ett mysigare och gemytligare ställe**. Satsa på infrastruktur nu. Det ger dessutom jobb. Det är nu vi skall rusta för framtiden. Framförallt **Mariehamn måste upplevas mer gemytligt - tänk Visby!**
 - a. Piffa upp Östra hamnen enligt planen med turiststråket. Gör det hösten 2020.
 - b. Gör en plan för att lyfta Västra hamnen - hela vägen från hamnen förbi ÅSS - här är Mariehamns kvällssol! I detta ska även Badhusparken och Engelska parken göras till utflyktsmål och mötesplatser, bland annat genom att gallra i växtligheten i syfte att minska de skuggade ytorna i kvällssolen och för att öppna upp vyerna över Mariehamns inlopp.
4. **Vi behöver tydligare profilera Åland och reformera marknadsföringen av Åland**. Vi behöver en klar marknadsföring som trycker på samma budskap utåt. Tänk utifrån och in istället för inifrån och ut. Samla kompetens både från experter och gäster från närområdet - Sverige, Finland, Estland och Lettland. Låt de tycka till vad de vill se och hur det skall marknadsföras. De har bättre förutsättningar att se på Åland med andra ögon.

Det behövs nytänkande. Man blir snabbt hemmablind. Resandet i världen har fördubblats de senaste 10 åren. **Samtidigt har resandet till Åland minskat, en trend som måste brytas nu**. Det behövs ett högt tempo och vi måste få än mer effekt av de pengar som idag sätts till den externa marknadsföringen av turistdestinationen Åland. En förstärkt koppling mellan den turistiska

marknadsföringen och marknadsföringen av Åland som bostads-, arbets- och studieort är väldigt viktig (se mål 2 nedan).

5. **Säkerställ ett hållbart sätt resa till och uppleva Åland!** För att Åland ska vara en hållbar resedestination behöver vi få på plats ett hållbart sätt att resa till Åland. Det kan ske till exempel genom att el- eller hybridfartyg och elflygplan. Vidare är det viktigt att det går smidigt att uppleva Åland utan att ha med sig egen bil. De småskaliga turismanläggningar som Åland redan har utgör grunden till en hållbar destination och nästa steg är att det ställs krav från landskapsregeringen och Visit Åland på att samtliga ska certifieras av Green Key eller motsvarande hållbarhetscertifiering.
6. **Fler professionella och profilbärande evenemang behöver skapas.** Evenemang är ett ypperligt verktyg för att skapa reseanledningar. Därför bör evenemangsbidragssystemet formas om så att (1) även aktiebolag ska vara berättigade att söka, (2) det sker en övergång till att värdera evenemangens kringeffekter och marknadsföringsmässiga värde framom totala kostnader (3) att evenemang under tidsperioden 5 juli - 10 augusti inte är berättigade till bidrag.
7. **Direktflyg till Åland från Tyskland/Holland och hotellbåt(ar) för att möta ökad efterfrågan på boende 2021.** För att kunna erbjuda boende nästa sommarsäsong, särskilt vid Åland 100-höjdpunkter som Tall Ships Races och Rockoff, finns många lediga kryssningsfartyg nästa år som nog är mycket villiga att fungera som hotellbåt vid kaj i Mariehamn.
8. **Förädla kostnadseffektiva produkter som paddlingsleder och cykelleder.** Paddlingsleder med olika profil och cykelleder med varierande svårighetsgrad. Stöd entreprenörer för fler cykelfärjor utöver Skarpnätö-Hellö, till exempel Lumparland-Vårdö och Simskåla-Saltvik, under perioden juni-augusti.
9. **Vidareutveckla och marknadsför produkten "dagsutflykt" till Åland.** Sommaren 2020 har visat att det finns efterfrågan på att besöka Åland över dagen, en produkt som till viss del är underutvecklad och inte marknadsförd. En dialog med rederierna om delaktighet i produktutvecklingen ska etableras.
10. **Utveckla kollektivtrafiken så att det går att besöka Åland utan bil.** Kollektivtrafiken har mindre turer på sommaren när turister som är vana att åka kommunalt är på plats. Trafiken bör fokuseras till utvalda sevärdheter. Förutom att trafiken bör bli mer omfattande så bör tidtabellerna för bussar, skärgårdsfärjor samt färjorna från Estland, Finland och Sverige finnas på Google maps.

Skärgårdstrafiken bör reformeras så att turismen i skärgården utvecklas till sin potential. Det kan vara den enskilt snabbaste och mest kostnadseffektiva åtgärden att drastiskt förbättra turismens verksamhetsförutsättningar. Inga investeringar behövs utan enbart en förändring i förhållningssättet till verksamhetens syfte.

Våra tankar om målsättningen

Gruppen konstaterar att ett flertal aktörer har ett delansvar för Ålands attraktionskraft som besöksdestination. Visit Åland, privata företag inom turismnäringen samt Mariehamns stad och övriga kommuner, är några exempel. Risker är således uppenbara att med många som delar ansvaret är det ingen som axlar huvudansvaret. Gruppen anser att det är avgörande

att landskapsregeringen ikläder sig rollen som huvudansvarig och tillsätter en attraktionskraftsenhet inom förvaltningen (beskrivs vidare under mål 3 nedan).

För att säkerställa att de existerande turismföretagarna som skapar reseanledningar och upplevelser överlever 2020, samt rustar för 2021, föreslås följande stöd:

1. Investeringsstöd. I svensk glesbygd fås 50% i investeringsstöd, t.ex. till hotellbyggnationer upp till 27.000 € under 3 år. Därefter 30%. Investeringsstödet ska gå till satsningar som skapar mervärde för omgivningen och berikar besöksnäringen. Det bör ligga på 50% och ges för nybyggnation eller standardhöjningar. Det ska skapa nya arbetsplatser.
2. "Keep it running-stöd". Vi kommer att gå en hård vinter till mötes. Då borde samma summa som permitteringsstödet nu är, erbjudas till företagare inom besöksnäringen som håller sina anställda kvar och inte permitterar dem. Då kan de arbeta kvar i företaget och rusta inför nästa sommar, så man är beredd när säsongen slår igång.

Många anställda inom turismnäringen kommer att vara permitterade kommande vinter (november 2020-mars 2021). Detta kunde nyttjas till fortbildning för servitörer. Andra exempel inom restaurang är fortbildning inom oenologi, näringslära och vegetarisk mat/gröna köket. En 1-2 månaders fortbildning i januari-februari med ett system där de som deltar får en inkomst som överstiger dagpengen skulle fungera som incitament till fortsatt professionell utveckling.

Utöver de destinationsutvecklande prioriterade åtgärder som beskrivs ovan bör (1) fler kvalitativa boenden och alternativ för kvalitetsturism skapas, (2) servicenivån till besökare höjas ytterligare inom alla kategorier, även den offentliga sektorn samt (3) strukturer för samarbete kring paketering och skapande av reseanledningar etableras.

Sommaren 2020 har det upplevts tryggt att trots coronapandemin besöka Åland. Detta är tack vare goda insatser från alla besöksplatser. Det arbetet behöver fortsätta.

2. Åland ska ha 40 000 invånare år 2030

Ett samhälle som många flyttar till blir med automatik ett samhälle i utveckling. Detta i motsats till ett underutvecklat samhälle som i förlängningen avvecklas. Den kraftigt ökade arbetslösheten, som är en följd av covid 19-krisen, ställer Åland i ett vägsål. Gruppen bedömer att utan kraftfulla åtgärder är en befolkningsminskning ett sannolikt scenario. Samtidigt är Åland en plats som kan erbjuda ett både gott och stimulerande privat- och arbetsliv. En kombination som än fler kommer att efterfråga i spåren av covid 19-krisen. Därför ska vi satsa med start redan nu i höst!

Våra förslag på prioriterade åtgärder

1. **Högskolan respektive gymnasiet ska erbjuda omskolnings- och fortbildningsmöjligheter** (i form av korta kurser 3-6 månader) redan från senhösten och under vintern. Vi vill att alla som blir permitterade ska hitta nya meningsfulla arbeten. Gruppen bedömer att det bland annat inom IT och restaurang finns behov av personal med utbildning.
2. **Högskolan är avgörande för Ålands attraktionskraft** som bostads- och arbetsort och för en jämnare åldersfördelning i befolkningen. Vi behöver inflyttning av fler unga vuxna i åldrarna 20-35 år. Föreslås att högskolan **skall** (1) ha ett krav (genom sin finansiering) om att ha **minst 50% icke åländska studerande**, (2) ha "ledarskap och IT" som nytt profilutbildningsområde, (3) hållbarhet som fundament för alla utbildningar samt (4) betydande försäljning av utbildningstjänster.
3. **Ge skattelättnader för utbildade.** Alla boende på Åland får dra av sina studielån (ränta + amortering) till 100% i beskattningen.
4. **Investera i långsiktig marknadsföring av Åland, i Sverige och på fastlandet, som den optimala platsen att bo, studera och arbeta på** (bland annat med hjälp av fastighetsannonser). Landskapsregeringen bör öronmärka betydande medel i kommande tilläggsbudget. Okunskapen om möjligheterna att bosätta sig/köpa boende på Åland är utbredd, särskilt i Sverige.
5. **Fokuserad satsning på tillväxt i IT-sektorn.** Stöd existerande och nya företag inom IT-sektorn, speciellt de företag som tar in personer utifrån med organiska tillväxtmål.
6. **Satsa på de näringsverksamheter som har en ambition om att anställa personal och växa organiskt.** Landskapsregeringen ersätter, under 2021 och 2022, enmansföretag med halva omkostnaden/lönen för företagets andra anställda (under 24 månader). Anställningen ska omfatta minst 80 % av en heltid.
7. **Lätta på/förtydliga möjligheterna för icke-åläningar att investera i fastigheter på Åland.** Åland skall välkomna kapital och investeringar. "Sommarstugan" är en inkörsport till fast boende på Åland och en plats som besöks av släkt, vänner och bekanta. Samtidigt finns det risker och eventuella förändringar i möjligheterna att investera i fastigheter behöver göras med varsamhet. Förslagsvis föreslår landskapsregeringen att landskapsförordning om jordförvärvstillstånd (70/2003) förändras så att fritidsboende på, av kommunen, detaljplanerat område kan tillåtas (och om landskapsregeringen därtill godkänner sådan detaljplan).
8. **Skatteväxling från kommunalskatt till fastighetsskatt** för befrämjande av arbete, inflyttning och effektivt utnyttjande av fastigheter. Detta kan i en agil anda testas i genom ett avtal mellan LR och en kommun, exempelvis Eckerö kommun.

9. **Gör det mer attraktivt att deltidsflytta till Åland.** Till exempel genom att erbjuda den som investerar minst x00 000 euro i ett onoterat bolag får rätt att köpa fastighet utan krav på att skriva sig där.
10. **Bygg Ringväg Åland 100 för att effektivisera centrala Åland.** Detta möjliggör nya strukturer och flöden samt gör markområden tillgängligare för planering av bostadsområden. Ringväg Åland 100 förbinder landskapsvägarna 1,2, och 3 samt tillför en ny infart till Mariehamn från nordost, via Norrböle (se bilaga).

Våra tankar om målsättningen

Ledstjärnan skall vara att Åland välkomnar människor, företag, kapital och investeringar. Alla "nybyggare" bidrar till en positiv spiral. Vi får glada människor, nya kunskaper samt liv och rörelse för hugade näringsidkare att ta hand om. Och vi får lättare att finansiera de gemensamma verksamheterna och infrastrukturerna. Den lokala servicen (affärer, restauranger, taxi, frisörer m.fl.) fortlever om vi är fler som bidrar.

Vi tror även på semi-permanenta ålänningar, dvs sommarstugeägaren. De är goda ambassadörer som för ut kunskapen om Åland. Vi anser att ett flertal åtgärder kan göras för att få hit fler sommarboenden, bara jordförvävsreglerna tillåter det, och vi behöver planera upp fler attraktiva områden för bostäder för utomstående.

Det är inte moraliskt rätt att dagens vuxna och deras föräldrar nu överväger extrem skuldsättning i offentliga sektorn förutom att lösa problem och göra satsningar på mycket kort sikt. Skulderna kommer inte att drabba oss nu vuxna och äldre. Det är dagens barn och kommande generationer som kommer att bli lidande. Därför skall Åland utnyttja de potentiella och existerande tillgångarna som finns innan skuldsättning realiserar (t ex genom försäljning av fastigheter). Skuldsättning får inte vara ett feigt döljande av beslutsångest och villrådighet. Ett politiskt ledarskap krävs för aktivera de fastighetstillgångar som Åland har.

Fastighetsnyttjandet är ineffektivt på Åland och det är en förutsättning för nyinflyttning är att det finns boende tillgängligt. Områden och byggnader med högt förädlingsvärde är alltför ofta dåligt eller helt outnyttjade, exempel finns till och med i centrala Mariehamn. Det bristande fastighetsunderhållet är också undermåligt fastighetsnyttjande och stor kapitalförstörelse.

Ålands isolerade läge samt jordförvävsreglerna gör att fastigheter inte värderas likvärdigt med omgivande regioner och områden. Därför skall landskapsregeringen för lagtinget föreslå att icke-ålänningar lättare kan investera i fastigheter på Åland.

Landskapsregeringen skall samtidigt föreslå för lagtinget att utnyttja de verktyg som finns för skatteväxling och skattelättnader, som utgör två verktyg som möjliggör en värdeökning av Åland, samt inflöde av kapital, kompetens, innovation och idéer. Kombinationen av dessa två verktyg är kraftfulla och nödvändiga för inflyttningen.

Landskapsregeringen ska utnyttja de verktyg som finns för styrning genom skatter:

- Alla boende på Åland får dra av sina studielån (ränta + amortering) till 100% i beskattningen. Gäller alla som beskattas på Åland, även inflyttade utan finskt medborgarskap eller åländsk hembygdsrätt.

- Genom ett avtal mellan landskapsregeringen och en kommun, exempelvis Eckerö kommun, testas i en agil anda skatteväxling från kommunalskatt till fastighetsskatt för befrämjande av arbete, inflyttning och effektivt utnyttjande av fastigheter. Målsättningen bör vara att
 - kommunalskatten sänks till åtminstone 5 % och
 - fastighetskatten höjs till minst 6 %

Kommunalskatten är en kommunal behörighet. LR kan avtala med kommun(er) och ersätta dessa för genomförande av agila försök. Fastighetsbeskattningen regleras genom fastighetsskattelag (1993:15) för landskapet Åland (Åländsk behörighet). Fastighetsskattelag (FFS 654/1992) har visst inflytande på fastighetsskatten på Åland. Därför ska landskapsregeringen, i samspel med den åländska riksdagsmannen, bearbeta de högsta finländska politiska företrädarna för att få gehör för detta.

3. Åland ska ha en offentlig förvaltning som med moderna metoder leder ön till framgång

Framgång för det åländska samhället och därmed landskapsregeringen är lika med uppnåendet av de sju strategiska utvecklingsmålen per år 2030. Covid 19-krisen och effekterna av klimatkrisen gör vägen till framgång än mer utmanande. Gruppen bedömer att samhällets ledarskap, i form av landskapsregeringen och dess förvaltning, är en avgörande faktor för framgång.

En risk och utmaning som gruppen väljer att lyfta är att landskapsregeringens beslutsprocesser ofta tar för lång tid och i dessa tider behövs snabbare beslut och mod att göra fel - men även metoder så att man ser om man fattat fel beslut tidigt. Vi kallar det **fail-fast kultur**.

Landskapsregeringen har alla förutsättningar för att arbeta agilt och arbeta mer korsfunktionellt för att maximera det värde man ger till medborgarna men då krävs mod och kunskap.

Våra förslag på prioriterade åtgärder

1. **Tillsätt en attraktionskraftsenhet inom landskapsregeringen.** En enhet med resurser och ansvar för att målområde 1 (destination) och 2 (invånarantal) ovan implementeras, samordnas och uppnås.
2. **Alla förvaltningsledare, såväl tjänstemän som politiker, förväntas delta i ledarskapsutbildning** kring hur man leder i förändring (t.ex. Iero, Women for Leaders och Hyper Islands utbildning gällande Driving transformation, Process design samt Creating Innovation). Vi behöver ledare med ett modernt ledarskap.
3. **Ta in agila coacher** för att få fram en experimentell kultur med fail fast metoder.
4. **Systematisk och transparent uppföljning** av genomförandet av åtgärderna i färdplanerna för uppnåendet av de sju strategiska utvecklingsmålen.
5. **Digitalisera** - ta in RPA experter för att se vad som går att effektivisera snabbt med RPA (Robotic process automation). Tillsätt samtidigt en separat enhet inom landskapsregeringen (se digg.se) som med starkt och långsiktigt mandat får i uppdrag att digitalisera och effektivisera korsfunktionellt i hela den åländska offentliga sektorn (dvs även kommuner och myndigheter).

Våra tankar om målsättningen

Vi tänker att:

- Det krävs en form av ledarskap där mod och experiment är en viktig del.
- Det krävs ett omtag av hur man leder Ålands landskapsregering - idag finns silotänk och budgetprinciper som styr hur organisationen arbetar. Rullande forecast krävs samt att man optimerar budgetarbetet så att snabba justeringar kan göras.
- Lagting och regering behöver stå enade i minst 4 år om att det viktigaste för Åland är att skapa besöks- och befolkningstillväxt.
- Skapa beslutsmodeller för snabba beslut och experimentering (i motsats till utredning). Fail fast är en ambitionsnivå inom alla delar av förvaltningen. Vågar testa

många olika saker för att förbättra och effektivisera förvaltningen. Har även en experimentell inställning till satsning på nya företag. Sen utvärderas arbetet och justeras efter resultat.

- Digitalisera verksamheten på ett modernt och tidsenligt sätt som stöd för beslut, samarbete, processer och ökad effektivitet. T.ex SaaS och molntjänster samt uppdatera arkiveringslagen så att allt måste arkiveras digitalt.
- I sann RPA anda skall **alla arbeta för att göra sig obehövliga** genom effektiviserade processer som därefter digitaliseras och automatiseras. Detta beteende skall premieras.
- Förvaltningens effektivitet skall kontinuerligt följas upp och kontinuerligt förbättras. LR skall skapa processer som regelbundet följs upp. Då ett beslut tas finns ett syfte som kan vara minskade kostnader, mer produktion med samma resurser, ökad kvalitet, ökade inkomster, miljöförbättringar, hållbarhetsmål m.m. Då ett beslut tas bör det regelbundet följas upp huruvida syftet nås. Det bör också finnas process där tjänstemän regelbundet påvisar eller föreslår effektiviseringar inom förvaltningen.

4. Åland ska vara ett blomstrande handelscentrum

Företagande, handel och sjöfart har länge varit hörnpelare i det åländska samhället och är centrala beståndsdelar i ett framgångsrikt Åland. Idag är företagandet på Åland förenat med betydande krångel och friktion. Skattegränsen och näringsrätten bromsar en positiv framtida utveckling och gör Åland mindre attraktivt för företagsetablering.

Våra förslag på prioriterade actions

1. Det är ofrånkomligt att all friktion vid handel över skattegränsen ska undanröjas för att Åland skall ha en positiv framtida utveckling. **Tillsätt en "skattegränskommission"** med experter för att **ta fram lösning, förhandla** samt **uppgöra nödvändiga avtal**. Anlita den absoluta eliten rörande kompetens på området.
2. Åland skall välkomna kapital, företag och investeringar vilket nuvarande näringsrätt bevisligen hämmar. **Revidera näringsrätten** (ta bl.a. bort krav på $\frac{2}{3}$ ålänningar i styrelser) och/eller diskutera dess berättigande och mervärde för Åland i ljuset av dess hämmande effekter.

Våra tankar om målsättningen

Ålands läge mellan tre huvudstäder samt transportförbindelser till sju orter med fyra miljoner människor och länder med mer än 16 miljoner människor utgör en betydande affärspotential. Östersjöregionen utgör sammantaget en marknad med uppemot 100 miljoner människor.

Idag utgör dock skattegränsen en betydande friktion vid handel till och från Åland. Så snart handel över skattegränsen är friktionsfri är Åland en optimal plats som varulager för e-handel. Det idag lokala och närproducerade ges betydande möjligheter till export om friktionen vid handel försvinner.

Friktionen vid handel över skattegränsen hämmar tillväxten idag och än mer i framtiden. **Denna friktion kommer att i förlängningen hota Ålands skatteundantag genom lokala motsättningar och intressekonflikter.** Gruppen anser att taxfree-undantaget skall finnas kvar. En väg framåt är att tillsätta en "skattegränskommission" med experter för att ta fram lösning och förhandla samt uppgöra nödvändiga avtal.

Skattegränskommissionens arbete bör belysas från en matris bestående av privatpersoner, företag versus import och export. Man bör beakta de riktigt små företagens verksamhetsförutsättningar jämfört de större företagen. Även tredje sektorn berörs. Kommissionen bör i sitt förarbete beakta att stark lobbying förekommer från bl.a. exempelvis intresseorganisationer, företag, media, partipolitik och allmänhet.

Alla ålänningar gynnas av det åländska skatteundantaget inom EU. Följaktligen skall samhället stå för de extra kostnader som administrationen av skattegränshandeln innebär.

Tänkbara arbetstaser för Skattegränskommissionen föreslås vara,

1. Avtal med (främst) Finland och Sverige så att handeln kan ske med moms och en aktör (alt. myndighet) ges uppdrag att i efterhand, genom "avtalet", redovisa moms

och tull. Motivet till detta förfarande är företags allmänna motvilja att handla momsritt vid försäljning till kunder på Åland. Motviljan beror på dels attityder och dels bristande kompetens hos såväl säljare som köpare.

2. Upprättande av handelshus (främst Sverige och Finland) som drivs av landskapsregeringen och som sköter all redovisning och klarering. Handeln till/från Åland sker utan moms via handelshus som till fullo hanterar moms och tull.
3. Landskapsregeringen upprättar, bekostar och administrerar frihandelslager dit varor kan föras och hämtas. Då detta sker förs vara till och från EU-gemensamma skatteområde.

Friktionen vid handel över skattegränsen har varit politisk munhuggning sedan millennieskiftet helt utan resultat. Genom en skattegränskommission med befogenheter och bestående av de bästa experterna finns hoppet om en pragmatisk lösning som faktiskt genomförs.

Den åländska näringsrätten¹ leder till färre utländska investeringar, till styrelser med lägre kompetens och färre valmöjligheter för konsumenterna. Gruppen framhåller att näringsrätten gör mer skada för Åland än den gör nytta och behöver därav revideras och ifrågasättas. Frågan man bör ställa sig är då, vilken nytta gör näringsrätten idag och vad är det framtida syftet med lagen?

LR bör självklart arbeta för att företagen på Åland är effektiva och konkurrenskraftiga. Det är grundförutsättningen för åländsk framgång. Den mest brådskande förändringen av näringsrätten rör kravet om att $\frac{2}{3}$ av styrelsen skall bestå av ålänningar.

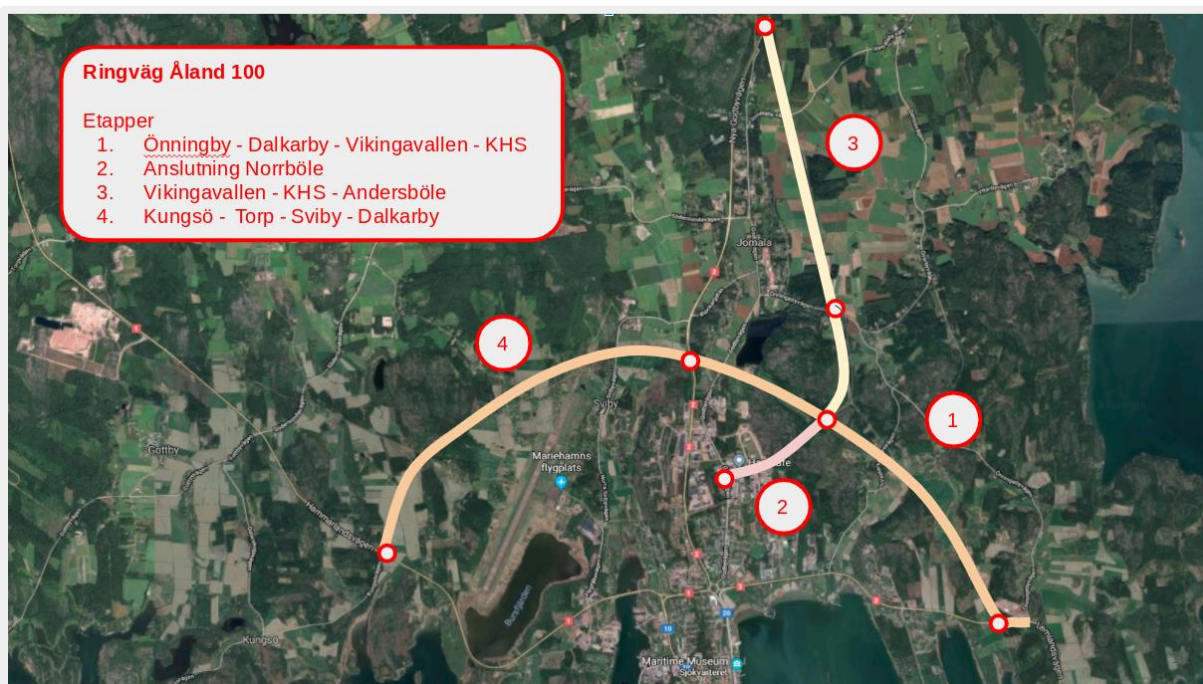
¹ Ålands Lagting & Ålands Fredsinstitut,

Den åländskahembygdsrätten - Rapport från seminariet Hembygdsrätt, näringsrätt, medborgarrätt – hörnstenar i den åländska självstyrelsen i Helsingfors den 14 juni 2007, sida 46- 49.
<http://www.peace.ax/images/stories/pdf/hembygdsratt.pdf>

Bilaga, Ringväg Åland 100

“ Bygg Ringväg Åland 100 för att effektivisera centrala Åland. Det möjliggör nya strukturer och flöden samt gör markområden tillgängligare för planering av bostadsområden (vilket är en absolut nödvändighet vid en befolkningsökning till 40 000 invånare). Ringväg Åland 100 förbinder landskapsvägarna 1,2, och 3 samt tillför en ny infart till Mariehamn från nordost, via Norrböle “

Nu, i pandemi tider, när efterfrågan och konsumtion sjunker ökar arbetslösheten snabbt och den kan bli långvarig. Samhället (LR) kan då öka **framtida tillväxt** genom att nu investera i humankapital och infrastruktur. Det är således rätt tidpunkt att satsa på infrastruktur.

Effekter av Ringväg Åland 100

- Ökar den framtida tillväxten för hela Åland
- Skapar arbetstillfällen
- Ökar tillgång till mark för bostadsområden i närheten av centrala Åland
 - Bostäder på centrala Åland behövs för att möjliggöra befolkningstillväxt
- Möjliggör högre effektivitet för vård, skola och omsorg
- Nya lösningar, nya flöden och nya nätverk samt snabbare och effektivare transporter
- Bra infrastruktur ger högre fastighetsvärden
- Ingen ringväg ⇒ Färre bostäder och sämre befolkningstillväxt
- Tidseffektiva transporter för skolbarn och ungdomar

Möjliggör lösningar med nya visioner för

- nya trafikflöden i kollektivtrafiken. Mer än halva Ålands befolkning kan nås på ett snabbt och effektivt sätt.
- elektrifierad kollektivtrafik kan ge en hållbar transportlösning.
- ny infrastruktur som möjliggör nytänkande i hur vägbanor nyttjas. Flexibla körbanor som kan växlas efter behov och där en eller två trafikfiler (av 3-4) flexibelt kan reserveras och disponeras för självkörande fordon eller elektrifierad kollektivtrafik.

Ger säkrare trafiklösningar för

- Önningeby, Österkalmare
- Sviby, Kasberget, Torp
- Grönbacka, Prästgården

Infrastruktursatsningen ger arbetstillfällen i flera led och faser

- Planering och byggandet av vägar
- Byggande av bostäder skapar arbete

och förlängningen innebär det ett effektivare samhälle

Ringväg Åland 100 bygger ihop hela fasta Åland och stöder kommuners samarbete

- Mariehamn med landsbygd Nordväst om staden
- Mariehamn med landsbygd Nordost om staden med ny infart till Mariehamn från Nordost via Norrböle
- Lemland med Jomala centrum (Kyrkby högstadium)
- Norra Åland (Godby) med Sydöstra Åland (Söderby)
- Norra Åland (Godby) med Sydvästra Åland
 - Sviby - Torp - Gottby - Kungsö